



## Kursplan

Fakulteten för konst och humaniora

Institutionen för kulturvetenskaper

1KV400 Det nordiska arvet, 30 högskolepoäng

Nordic Heritage, 30 credits

### Ämnesgrupp

Övriga tvärvetenskapliga studier

### Nivå

Grundnivå

### Fördjupning

G1N

### Fastställande

Fastställd 2019-02-19

Senast reviderad 2021-10-28 av Fakulteten för konst och humaniora. Reviderad kurslitteratur, delkurs 4.

Kursplanen gäller från och med vårterminen 2022

### Förkunskaper

Grundläggande behörighet.

### Mål

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- på grundläggande nivå läsa, tolka och analysera samt källkritiskt granska vikingatidens och medeltidens språk, litteratur och muntliga samt visuella lämningar,
- på grundläggande nivå läsa och översätta runtexter från vikingatid och tidig medeltid och redogöra för ett par grundläggande begrepp och termer inom runforskning,
- översiktligt redogöra för mytologi och religiös praktik i fornnordisk religion så som den kommer till uttryck i skriftligt och arkeologiskt källmaterial,
- översiktligt redogöra för hur den fornnordiska kulturen interagerat med och påverkats av andra kulturer under järnålder, vikingatid och medeltid.

### Delkurs 1. Vikingarnas språk, 7,5 högskolepoäng

Efter avslutad delkurs skall de studerande kunna:

- återge och translitterera runrader från vikingatid och tidig medeltid,
- använda utgåvor av runinskrifter, runordböcker och rundatabaser,
- läsa och översätta runtexter från vikingatid och tidig medeltid,
- identifiera och förstå de vanligaste runsvenska orden och böjningsformerna i deras sammanhang,
- redogöra för grundläggande begrepp och termer inom runforskning,
- redogöra för den äldsta forskningen om nordisk språkhistoria och runor mot en

- vetenskapshistorisk bakgrund,
- göra en presentation av en runinskrift.

### **Delkurs 2. Fornnordisk litteratur, 7,5 högskolepoäng**

Efter avslutad delkurs ska den studerande kunna:

- analysera och tolka fornnordisk litteratur med förankring i grundläggande litteraturvetenskaplig terminologi,
- reflektera över den fornnordiska litteraturens roll i den västerländska litteratur- och kulturhistorien och i relation till dagens populärkultur,
- redogöra för den fornnordiska litteraturens samhälleliga och idéhistoriska förutsättningar och ge exempel på hur fornnordisk litteratur interagerat med andra kulturers litteratur under medeltiden,
- diskutera fornnordisk litteratur i relation till genus-, klass- och etniska perspektiv,
- diskutera texterna utifrån källkritiska synpunkter och hur tolkningen påverkas av att texterna läses i översättning.

### **Delkurs 3. Fornnordisk religion och mytologi, 7,5 högskolepoäng**

Efter avslutad delkurs ska den studerande kunna:

- översiktligt redogöra för mytologi och religiös praktik i fornnordisk religion så som den kommer till uttryck i skriftligt och arkeologiskt källmaterial,
- ge exempel på hur fornnordisk religion interagerat med andra religioner under järnåldern (t.ex. romersk, keltisk och samisk religion),
- tillämpa grundläggande källkritik på material som används för att studera fornnordisk religion;
- problematisera tolkningar av källmaterial om fornnordisk religion,
- diskutera och problematisera hur fornnordisk religion framställs i populärkultur idag.

### **Delkurs 4. Fornnordisk folkkultur – folklore, artefakter och visuella lämningar, 7,5 högskolepoäng**

Efter avslutad delkurs ska den studerande kunna:

- översiktligt redogöra för källmaterial som kan användas för studiet av folkkultur under yngre järnålder, vikingatid och medeltid,
- tillämpa grundläggande källkritik relevant för denna typ av material,
- ge exempel på några tolkningar av fornnordisk folkkultur som har lanserats med hjälp av artefakter, visuella lämningar och liknande material,
- översiktligt redogöra för källmaterial från kristen tid som har använts av historiker för att belysa folkkultur från yngre järnålder, vikingatid och medeltid,
- diskutera och problematisera relationen mellan elit- och folkkultur, med hjälp av termer såsom konvertering, ideologi och hegemoni.

## Innehåll

Kursen behandlar språk, litteratur och religion under yngre järnålder, vikingatid och medeltid. Kursen gör även historiska nedslag i hur fornnordiska myter, sagor, språk och artefakter har traderats och brukats i senare historia och nutid. Kursen syftar även till att ge ökad förståelse för hur det "nordiska arvet" har påverkats av andra kulturområden och att kontextualisera det nutida bruket av den fornnordiska materiella kulturen och tankevärlden.

### **Delkurs 1. Vikingarnas språk, 7,5 högskolepoäng**

Kursen behandlar språket i det vikingatida Sverige utifrån bevarat källmaterial och med utblick mot hela Skandinavien. Kursen tar upp skriftanvändningen i runor och runinskrifter från hela den tid som runorna har brukats som levande skrift, men särskilt fokus ligger på de vikingatida texterna.

### **Delkurs 2. Fornnordisk litteratur, 7,5 högskolepoäng**

Kursen introducerar fornnordisk litteratur och litterära uttrycksformer. Valda texter studeras i översättning och analyseras under kursens gång, vilket även innefattar orientering i texternas allmänna kulturhistoriska bakgrund där samhälleliga och idéhistoriska förutsättningar spelar in. Kursen diskuterar också hur liknande litterära former uppkommer samtidigt i olika kulturområden under medeltiden. Texterna analyseras även med hjälp av exempelvis modern genusteori där bland annat maktaspekter problematiseras. En medvetenhet om att litteraturen inte läses i originalversion och inte på originalspråk uppmärksammas och även det faktum att det kan finnas flera versioner av en och samma text. Detta problematiseras även i kursens facklitteratur. Kursen introducerar också litteraturvetenskapliga begrepp och perspektiv, vilket ger grundläggande färdigheter i att analysera, tolka och kontextualisera fornnordisk litteratur. Kursen ger även en förmåga att med praktiska tillämpningar i tal och skrift förmedla kunskaper om och erfarenheter av litteratur. Under kursen ska ett modernt populärt verk med anknytning till fornnordisk litteratur diskuteras utifrån hur det påverkats av den fornnordiska litteraturen, vilket ger möjlighet att reflektera över den fornnordiska litteraturens roll i litteraturhistorien.

### **Delkurs 3. Fornnordisk religion och mytologi, 7,5 högskolepoäng**

I kursen studeras fornnordisk religion så som den praktiserades under yngre järnålder och vikingatid. Den fornnordiska religionen studeras utifrån olika källor: arkeologiska, ikonografiska och skriftliga källor. De studerande lär sig om den fornnordiska gudavärlden, centrala mytologiska teman, rituella praktiker och religiösa uttryck så som exempelvis ikonografi. Källmaterial diskuteras på föreläsningar och studenterna arbetar med det i olika arbetsuppgifter som läggs upp på lärplattformen. Stor vikt läggs vid källkritisk användning av primärmaterial och problematisering av olika tolkningar samt hur detta återspeglas i bland annat populärkultur.

### **Delkurs 4. Fornnordisk folkkultur – folklore, artefakter och visuella lämningar, 7,5 högskolepoäng**

Kursen ger kunskap om folkkultur från yngre järnålder, vikingatid och medeltid. Det källmaterial som blir aktuellt när man söker efter kunskap om folkets kultur, mentalitet och världsåskådning kan inte i första hand vara elitens skriftkultur, utan måste istället bestå av föremål, bilder och andra icke-skriftliga lämningar. Stor vikt läggs följaktligen vid diskussioner om källkritiska problem liksom vid värdet av olika konstruktiva ansatser. Kursen berör också den dokumentation från senare tiders kristna bondekultur som av folklorister ofta har används för att retroaktivt belysa förkristen folkkultur.

## Undervisningsformer

Undervisningen består av föreläsningar, lektionsundervisning, seminarier och gruppövningar.

## Examination

Kursen bedöms med betygen Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd.

**För examination av delkurs 1:** Kursen examineras genom inlämningsuppgifter under

kursens gång samt slutredovisning.

**För examination av delkurs 2:** Kursen examineras genom inlämningsuppgifter under kursens gång samt en avslutande hemtentamen.

**Examination av delkurs 3:** Examination sker genom inlämningsuppgifter under kursens gång samt en slutredovisning i form av en hemtentamen.

**Examination av delkurs 4:** Examination sker genom inlämningsuppgifter under kursens gång samt en slutredovisning i form av en hemtentamen.

För betyget Godkänd ska kursens mål vara uppnådda. Betygskriterier för betyget Väl godkänd meddelas skriftligen vid kursstart. Delkurser omfattande minst 22,5 högskolepoäng måste ha betyget Väl godkänd för att slutbetyget ska bli Väl godkänd. Förnyad examination ges i enlighet med Lokala regler för kurs och examination på grundnivå och avancerad nivå vid Linnéuniversitetet.

Om universitetet beslutat att en student har rätt till särskilt pedagogiskt stöd på grund av funktionsnedsättning, har examinator rätt att ge ett anpassat prov eller att studenten genomför provet på ett alternativt sätt.

### Kursvärdering

Under kursens genomförande eller i nära anslutning till kursen genomförs kursvärdering. Resultat och analys av genomförd kursvärdering ska skyndsamt återkopplas till de studenter som genomfört kursen. Studenter som deltar vid nästa kurstillfälle erhåller återkoppling vid kursstart. Kursvärdering genomförs anonymt.

### Överlappning

Kursen kan inte ingå i en examen tillsammans med följande kurser som helt eller delvis överlappar innehållet i denna kurs: 1SV109 Vikingarnas språk, 7,5 hp

1LI149 Fornordisk litteratur, 7,5 hp

1RK040 Fornordisk religion och mytologi, 7,5 hp

1RK045 Fornordisk folkkultur – folklore, artefakter och visuella lämningar, 7,5 hp

### Kurslitteratur och övriga läromedel

#### Delkurs 1. Vikingarnas språk, 7,5 högskolepoäng

Bianchi, Marco. 2008. "Runstenar och vikingatida skriftkultur i Kronobergs län." *Runor i Kronobergs län*. Kronobergsboken 2008, s. 20–31. ISBN: 978-91-86870-16-4 (11 s.)

Eldblad, Anita. 2002. "Personnamnen i Jönköpings läns runinskrifter." *Om runstenar i Jönköpings län*. Småländska kulturbilder 2002, s. 79–92. ISBN saknas i LIBRIS. (13 s.)

Gustavson, Helmer. 2006. *Svenskt runordsregister. Tredje reviderade upplagan*. Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet: Uppsala. [www.nordiska.uu.se/forskning/projekt/runlink](http://www.nordiska.uu.se/forskning/projekt/runlink) (79 s.)

Norris, Matthew. *A Pilgrimage to the Past: Johannes Bureus and the Rise of Swedish Antiquarian Scholarship, 1600-1650*. S. 493–534. Ak. avh. 2016. Lunds universitet. ISBN 978-91-87833-59-5 (41 s.)

Palm, Rune »Runor och latinskrift« I: Larsson m. fl. *Den medeltida skriftkulturen i Sverige. Genrer och texter*. S. 22–51. Sällskapet Runica et Medievalia och Stockholms universitet. Stockholm 2010. ISBN 978-91-88568-42-7 (29 s.)

Palm, Rune: *Vikingarnas språk*. 2. uppl. 2010. Nordstedts förlag. S. 429–457. ISBN 9789113030807 (28 s.)

Peterson, Lena. 2002. *Nordiskt runnamnslexikon. Fjärde, reviderade versionen med tillägg av frekvenstabeller och finalalfabetisk namnlista februari 2002*. [www.sofi.se/SOFIU/runlex/](http://www.sofi.se/SOFIU/runlex/) (344 s.)

Pettersson, Gertrud. 2005. *Svenska språket under sjuhundra år. En historia om svenskan och dess utforskande*. Lund: Studentlitteratur. 2:a uppl. s. 67–98, 113124. ISBN 9144039115 (31 s.)

Stille, Per: »Johan Bure och hans Runaräfst.« 347–354. Ingår i *Runes and their Secrets. Studies in runology*. Museum Tusulanum Press, Copenhagen, 2006. ISBN 87-635-0428-6 (7 s.)

Stille, Per. 2008. "Runstenar och runresare i Småland." *Runor i Kronobergs län*. Kronobergsboken 2008, s. 72–83. ISBN: 978-91-86870-16-4. (11 s.)

Walette, Anna. 2008. "Rötter och identitetskapande i antikvarisk och historisk forskning." *Runor i Kronobergs län*. Kronobergsboken 2008, s. 99–109. ISBN: 978-91-86870-16-4 (10 s.)

Williams, Henrik. 1996. "Vikingasvenska." *Svenskan i tusen år. Glimtar ur svenska språkets utveckling*. Red. Lena Moberg och Margareta Westman. Stockholm: Norstedts Ordbok, s. 1–10. ISBN 9119622724 (10 s.)

Williams, Henrik. 1996. "The Origin of the Runes." *Frisian runes and neighbouring traditions: proceedings of the First International Symposium on Frisian Runes at the Fries Museum, Leeuwarden 26-29 January 1994* / edited by Tineke Looijenga and Arend Quak. Amsterdam: Rodopi, s. 211–218. ISBN 90-5183-951-0 (9 s.)

Williams, Henrik. 2004. "Vittnar runstenen från Söderby (Gs 13) om Sveriges första ledungståg. Runfilologi och konsten att läsa som det står?" *Kungl. Humanistiska Museum, Leeuwarden 26-29 January 1994* / edited by Tineke Looijenga and Arend Quak. Amsterdam: Rodopi, s. 211–218. (9 s.)

Williams, Henrik. 2004. "Vittnar runstenen från Söderby (Gs 13) om Sveriges första ledungståg. Runfilologi och konsten att läsa som det står?" *Kungl. Humanistiska Vetenskapssamfundet i Uppsala. Årsbok 2004*, s. 40–53. (13 s.)

Valda runtexter, ca 25 stycken, som tillhandahålles av institutionen. 100 s. Material som tillhandahålles av institutionen. (100 s.)

## **Delkurs 2. Fornnordisk litteratur, 7,5 högskolepoäng**

### **Antologi**

Hansson, Gunnar D. & Fyhr, Lars. 2007. *Texter. Från Sapfo till Strindberg* (TT). Lund: Studentlitteratur. ISBN 914403248X

### **Facklitteratur**

Chunies Ross, Margaret. 1996. *Hedniska ekon. Myt och samhälle i fornnordisk litteratur*. Bokförlaget Anthropos. ISBN 9185722170. Kapitel 3 och 4, (71 s.)

Kress, Helga. "Vad en kvinna kväder. Kultur och kön på Island i fornnordisk medeltid" i *Möller/Jensen Nordisk kvinnolitteraturhistoria I*. tillgänglig på Litteraturbanken.se (67 s.)

Lönnroth, Lars. 2017. *Det germanska spåret*. ISBN 9789127151635 (finns som e-bok), kap 3–22, (145 s.)

Lönnroth, Lars. 1976. *Njáls saga: A Critical Introduction*. University of California Press. ISBN 0-520-02708-6, (247 s.)

Lönnroth, Lars. 2008. *Den dubbla scenen. Muntlig diktning från Eddan till ABBA*. Carlssons Bokförlag. ISBN 9789173311557. Kap 1–4, (104 s.)

Petersson, Margareta & Schönström, Richard. 2017. *Nordens litteratur*. Studentlitteratur. ISBN 9789144083322 (urval, tillhandahålles via Mymoodle) (15 s.)

Schrevelius, Ally. "Balladspår i modern svensk litteratur". Magisteruppsats i nordiska språk, Växjö universitet, s. 8–15. Tillgänglig på <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:205862/FULLTEXT01.pdf> (7 s.)

Tenngart, Paul. 2011. *Litteraturteori*. Gleerups Utbildning AB. ISBN: 9789140673107. kapitel 2: "Strukturalism" (tillhandahålles via Mymoodle) (15 s.)

### Referenslitteratur

Olsson, Bernt och Algulin, Ingemar. 2009 eller senare. *Litteraturens historia i Sverige* (LHS). Stockholm: Norstedt. Avsnitten om forntiden och medeltiden, (22 s.)

Petersson, Margareta (red.) 2011. *Världens litteraturer. En gränsöverskridande historia* (VL. Lund: Studentlitteratur. ISBN: 9789144055879. "Sagor och legender", s. 58–59, "Medeltidens ljus och mörker", Den fornnordiska litteraturen och dess grannar, s. 86–92, (8 s.)

### Skönlitteratur

(TT) = Antologin: Texter från Sapfo till Strindberg, sammanlagt 65 s.:

Balladen om Ebbe Skammelsson (TT)

Ur *Beowulf* (TT)

Ur *Eddan*: Voluspá (TT), Havamal (TT), Trymskvädet (TT), Det första Gudrunskvädet (TT)

Ur *Egil Skallagrimsons saga* (TT)

*Gunnlaug Ormstungas saga* (TT)

Ur *Heimskringla*: Ur *Olav Tryggvasons saga* (TT)

Herr Olof och älvorna (TT)

*Rundiktning* (TT)

Ur *Snorres Edda*: Ur Skáldskaparmál (TT)

*Svenska landskapslagar* (TT)

*Njals saga*, 345 s.

*Tristan och Isolde*, återberättad av Joseph Bédier, 147 s.

*Völsungasagan* (finns på svenska utgiven av Studentlitteratur), 173 s.

Ytterligare ett samtida litterärt verk med anknytning till fornnordisk litteratur tillkommer.

### Delkurs 3. Fornnordisk religion och mytologi, 7,5 högskolepoäng

Brink, Stefan, & Price, Neil. *The Viking World*, (ed: Stefan Brink, and Neil Price), Taylor and Francis, (finns som e-bok), (i urval ca 100 s.)

Chunies Ross, Margaret. *Hedniska ekon: myt och samhälle i fornnordisk litteratur*. Anthropos. Senaste upplagan, (330 s.)

Steinsland, Gro. *Fornnordisk religion*. Natur och kultur. Senaste upplagan, (i urval ca 400 s.)

*Den poetiska Eddan* (Översättning Lars Lönnroth, 2016), Senaste upplagan, (myter i urval ca 100 s.)

Kompendium med källmaterial och artiklar (via lärplattform), ca 50 s.

### Delkurs 4. Fornnordisk folkkultur – folklore, artefakter och visuella lämningar, 7,5 högskolepoäng

af Klintberg, Bengt, *Svenska folksägner*, Norstedts, i urval c:a 100 sidor.

Du Bois, Thomas A., *Nordic Religions in the Viking Age*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press. 1999. ISBN 0-8122-3511-8, 0-8122-1714-4, 258s.

Artiklar, ca 500 s, tillhandahålls på kursens lärplattform .